

Nr 627

Av herr Hedlund m. fl., om höjning av ortsavdragen vid beskattningen, m. m.

(Lika lydande med motion nr 515 i Första kammaren)

För vårt beskattningssystem bör enligt vår mening gälla tre principer. För det första skall skatten givetvis avvägas efter de uppgifter, som anförtros samhället gentemot medborgarna. För det andra måste beskattningen uttagas efter bärkraft. Den tredje grundsatsen bör vara, att den enskilde för av samhället utförda lika tjänster skall betala lika i skatter eller avgifter oavsett bostadsort, givetvis med beaktande av bärkraftsprincipen.

I fråga om omfattningen av samhällets åtaganden gentemot den enskilde råder det i stort sett inga större meningsskiljaktigheter. De olika utgiftsändamål i statsverkspropositionen på sammanlagt mer än 20 miljarder kronor kan i det väsentliga anses utgöra ett uttryck för en gemensam uppfattning om samhällets uppgifter. Därmed följer också i stort sett enighet om det inkomstbelopp, som måste stå till statens förfogande. De meningsskiljaktigheter som framträder gäller i regel avvägningar och angelägenhetsgraderingar.

Principen om skatt efter bärkraft är emellertid enligt vår mening inte tillgodosedd på tillfredsställande sätt i vår nuvarande skattelagstiftning. Det samma gäller grundsatsen om att skatten bör vara lika oberoende av bostadsorten. I båda avseendena har emellertid under senare tid vissa förbättringar genomförts. Den vid 1962 års riksdag beslutade s. k. enkronasmaximeringen av kommunernas folkpensionskostnader liksom den då genomförda höjningen av bidraget till de särskilt skattetyngda kommunerna var exempelvis steg i denna riktning. För en bestående lösning av frågan om en riktigare beskattning oavsett bostadsorten är det av avgörande betydelse, att en kostnadsfördelning och skatteutjämning enligt grundbidragsprincipen överväges.

Avvägningen mellan den direkta och indirekta beskattningen är givetvis av största betydelse från de här diskuterade synpunkterna. En viss förskjutning mot ökad indirekt beskattning och samtidigt en lättnad i den direkta beskattningen kan övervägas ur administrations- och kontrollsynpunkt men också med hänsyn till att en sådan omläggning bör kunna främja sparandet. Om den allmänna omsättningsskatten skall vara en ur funktionssynpunkt tillfredsställande beskattningsform, bör undantagande av skatteobjekt så

långt möjligt undvikas. Den merbelastning för barnfamiljer, pensionärer och låginkomsttagare som den allmänna omsättningsskatten tvivelsutan utgör måste kompenseras effektivt på annat sätt, såsom genom barnbidragen och en lämplig utformning av den direkta beskattningen.

Såsom framhållits är beskattningen vid sin nuvarande utformning enligt vår mening en alltför hård belastning på de lägre inkomstgrupperna. En sådan verkan har avgifterna för grundskyddet, avseende folkpensionerna, sjukvårdsförsäkringen och grundsjukpenningförsäkringen. Såväl ur rättvisesynpunkt som av administrativa skäl bör enligt vår mening grundskyddet helt skattefinansieras. Det framstår som angeläget att skatteberedningen vid sina överväganden utarbetar förslag i detta syfte.

Ett skattefritt existensminimum är angeläget ur de lägre inkomsttagarnas synpunkt. De nuvarande ortsavdragen avser detta ändamål. En ytterligare höjning av dessa avdrag måste komma till stånd. Som aktuell målsättning bör anges höjning till 3 000 kronor för ensamstående och 6 000 kronor för två gifta inkomsttagare. Ortsavdragen kan också tänkas utformade som ett direkt avdrag på skattens slutbelopp. Med en sådan utformning skulle ortsavdragen på bättre sätt tjäna sitt syfte. Angeläget är också, att ortsavdragen får en sådan utformning, att värdebeständighet och standardföljksamhet kan garanteras. Vid höjningar av de kommunala ortsavdragen måste naturligtvis kommunerna kompenseras för inkomstbortfallet. Vi finner det angeläget, att de ovan berörda synpunkterna beaktas vid skatteberedningens prövning av frågan om ortsavdragens utformning.

Den nuvarande sambeskattningen måste till stor del anses produktionshämmande. Vid en ny utformning av denna del av beskattningssystemet måste enligt vår mening hänsyn tagas inte bara till den löneanställda gifta kvinnan utan också till kvinna som arbetar i makarnas gemensamma företag. Ett annat reformkrav bör anses vara en viss justering av progressivbeskattningens skala till större konsekvens i intervallstegen med beaktande av skatteförmågan i det proportionella skiktet.

Vid 1962 års riksdag föreslogs från vårt håll avveckling av fastighets-skatten. Trots att en 1957 tillsatt utredning förordat avveckling av denna skatteform för fysiska personer, ansåg sig riksdagen inte kunna tillmötesgå kravet. Skatteberedningen har nu att pröva även denna fråga. Det är enligt vår mening av största vikt att denna föråldrade beskattning avskaffas.

Möjligheterna till bibehållande och ökning av standard och välstånd beror i mycket stor utsträckning på vårt näringslivs förmåga att hävda sig i den alltmer skärpta konkurrensen. Centerpartiets grundsyn är att den enskildes initiativ och den fria företagsamheten utgör den främsta drivkraften för det samhällseliga framåtskridandet. I ett samhälle, som vill bygga på dessa grundprinciper, måste tillämpas en företagsbeskattning, som ger konkurrensmöjligheter inte bara inom det egna landet utan också på världsmarknaden.

Det finns därför anledning att understryka nödvändigheten av att beskattningen utformas på sådant sätt, att goda utvecklingsmöjligheter lämnas för företagsamheten även i områden med sysselsättningsvärigheter.

Den skattemässiga lättnad, som investeringsfonderna för företagen utgör, måste anses ha en viktig uppgift som samhällsekonomisk regulator även för framtiden. Det måste emellertid tillses, att alla företagsformer beredes möjligheter att utnyttja denna eller motsvarande förmån. Rätt till resultatutjämning vid beskattningen är härvid ett reformkrav av vikt. Ett aktuellt krav är enligt vår mening avskaffandet av elskatten, som framstår som konjunkturpolitiskt nödvändigt. Med hänsyn till de olikheter i kostnader, som föreligger mellan olika typer och storlekar av företag, framstår det för oss som nödvändigt, att nettovinstbeskattningen bibehålles.

Särskild uppmärksamhet förtjänar frågan om den allmänna omsättningskatten på investeringsvaror. Principiellt bör enligt vår mening den allmänna omsättningsskatten inte vara en produktionsskatt såsom här är fallet. Investeringsvaruområdet utgör emellertid cirka tredjedelen av beskattningsområdet. Såsom nödvändigt framstår i varje fall att denna del av beskattningen lindras, särskilt för de mindre företagsenheterna. En möjlighet, som bör övervägas vid skatteberedningen, är att omsättningsskatten på investeringsvaror avskaffas eller nedsättes och att i stället ett investeringsavgiftssystem kommer till tillämpning i konjunkturlägen, då så blir erforderligt.

Med anledning av vad vi ovan anfört får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att vid pågående skatteberedning, främst med hänsyn till de lägre inkomstgrupperna, måtte utarbetas förslag till

a) övergång helt till skattefinansiering av grundskyddet i socialförsäkringssystemet;

b) en successiv höjning av de skattefria ortsavdragen med sådan utformning, att avdragsbeloppen därefter garanteras värdebeständighet och standardföljsamhet; samt

att riksdagen även i övrigt måtte beakta vad i motionen har anförts.

Stockholm den 26 januari 1963

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson

Nils G. Hansson

i Sundborn

i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Sven Vigelsbo

Per Svensson

i Stenkyrka

Gustaf Svensson

Harald Larsson

Gunnar Larsson

i Vä

i Hedenäset

i Luttra